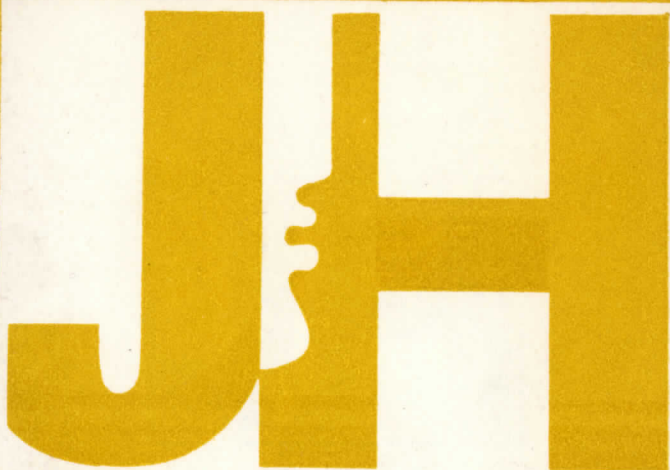
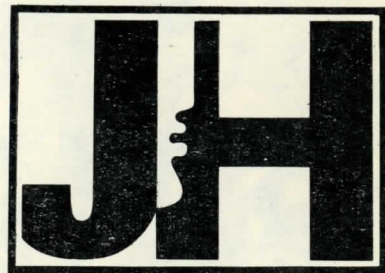

**NÁRODNÍ PŘEHLÍDKA
AMATÉRSKÉHO DIVADLA
1975**

**CELOSTÁTNÍ FESTIVAL
ZÁJMOVÉ
UMĚLECKÉ ČINNOSTI
NA POČEST 30. VÝROČÍ
OSVOBOZENÍ ČSSR
SOVĚTSKOU ARMÁDOU**

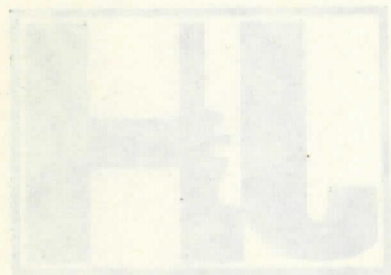
45. JIRÁSKŮV HRONOV

*Národní přehlídka
amatérského
divadla
1975*

*Celostátní festival
zájmové
umělecké činnosti
na počest 30. výročí
osvobození ČSSR Sovětskou armádou*

45. JIRÁSKŮV HRONOV

Václav Vavroušek
redaktor
1975

Čestný list

45. JIRÁSKŮV HRONOV — programová brožura — Vy-
dal: Přípravný výbor 45. Jiráskova Hronova — Odpo-
vědný redaktor: Václav Vavroušek — Redakce, články
o autorech a jejich hrách, grafická úprava: Petr Průša
— Obálka: Arnošt Wagner — Náklad: 1000 kusů —
Vytiskly: VČT provoz 13, Hronov — Cena 4,— Kčs.

*Sláva Sovětské armádě
osvoboditelce!*

Za socialistickou kulturu

Jan Lemberk,
vedoucí odboru kultury VĚKNV

V hlubokých společenských proměnách a změnách naší vlasti posledních třiceti mírových let sehrála kultura významnou roli. Svými pokrokovými hodnotami minulosti a společensky angažovanou tvorbou současných témat podstatně přispěla v zápase dělnické třídy za svržení panství buržoazie a hlavně v procesu budování socialistické společnosti.

Klement Gottwald a Zdeněk Nejedlý ukázali jasně hlavní rysy socialistické kulturní politiky, soustředěné k hlavnímu cíli: postavit kulturu a umění jednoznačně do služeb pracujícího lidu. V socialistickém státě získala kultura široký tvůrčí prostor, velké divácké zázemí. S rozvojem výrobních sil socialistické společnosti, s novými formami životního stylu našla své dalekosáhlé uplatnění i aktivní zájmová umělecká činnost, vyjadřující ve svých nejlepších projevech přání a tužby, myšlenky našich pracujících.

Jiráskův Hronov jako vrcholná přehlídka našeho amatérského divadla nezůstal v těchto třiceti letech stranou celospolečenského dění, naopak již v roce 1949 byl přehlídkou, kde se plně přihlásila ke slovu nová socialistická kul-

turní politika, vystoupily zde soubory Revolučního odborového hnutí a zazněla tu naše současná dramatika. Hrály se hry našich socialistických přátel. Jiráskův Hronov pomohl v amatérském divadle prosadit současnou dramaturgii. Patří mu právem historická zásluha o názorovou proměnu celého amatérského divadla, o nové socialistické formy jeho práce. V roce 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou je třeba připomenout internacionalistický duch hronovské dramaturgie, celou plejádu ruských a sovětských autorů, her přátel z Polska, Maďarska, NDR, které přispěly k hlubšímu poznání socialistických kultur i na půdě amatérského divadla. Právě toto progresivní pojetí koncepce Jiráskových Hronův pomohlo učinit z přehlídky i závažné fórum zahraničních styků. Vedle řady setkání s oficiálními hosty ze zahraničí zde vystoupily soubory z SSSR, Polska, NDR, Maďarska, Rumunska, Anglie, Švédska, Itálie, atd.

Slavnostní 45. Jiráskův Hronov nemůže být jen ohlédnutím nazpět, na všechno to kladné, co přinesl. Právě letos je třeba podtrhnout ty současné rysy kulturní politiky, které dávají celé naší kultuře a umění další vývojovou perspektivu. Usnesení pléna ÚV KSČ k ideologické práci a k práci s mládeží postavila před celou naší společnost závažné dlouhodobé úkoly. Získat všechnu mládež pro aktivní angažovanou práci je úkolem i pro amatérské divadlo. Rozšiřovat amatérskou základnu právě mezi učni, na vesnicích, ve školách — znamená vytvářet záruku dalšího rozvoje celého oboru zájmové činnosti. Výchova k socialistic-

kému vlastenectví a proletářskému internaciona-
 lismu neznamená jen souhrn poznatků a
 školních vědomostí. Tato výchova může být
 upevněna právě citovým prožitkem, hlubokým
 niterným stykem s uměleckými hodnotami.
 Amatérská tvorba je školou uvědomělé kázně,
 školou kolektivu. Proto má v naší společnosti
 tak mimořádný výchovný význam. Vědomí in-
 ternacionální sounáležitosti kultur socialistic-
 kých zemí nutně posiluje společensky angažo-
 vanou roli amatérské tvořivosti. Pomáhá ori-
 entovat v mezinárodních událostech, vede
 soubory k tomu, aby objevovaly stále nové
 prostředky k vyjádření myšlenky boje za mír,
 za lepší budoucnost světa. Právě letos musíme
 vidět Jiráskův Hronov jako velkou politicko-
 kulturní tribunu, vychovávající k lásce k so-
 cialistickým hodnotám naší společnosti. Jirás-
 kův Hronov se dnes stal přehlídkou plně po-
 tvrzuující platnost hesla: „Leninskou cestou za
 rozvoj naší socialistické vlasti.“ Úsilí o jedno-
 značně socialisticky orientovanou zájmovou
 činnost plně souzní se základními cíli naší so-
 cialistické společnosti, vedené Komunistickou
 stranou Československa.

Dnešní 45. JIRÁSKŮV HRONOV je jed-
 ním z dokladů velkých budovatelských hod-
 not třiceti let od osvobození ČSR Sovětskou
 armádou. Je přehlídkou, do které vkládáme
 oprávněné naděje rozvoje socialistické kul-
 tury a umění v příštích letech. Je to zároveň
 závazek — plně podpořit závěry XIV. sjezdu
 KSČ v oblasti zájmové umělecké činnosti a
 přispět k dalšímu obohacení našeho socialis-
 tického života.

V tom je obsahový smysl hesla Za socialis-
 tický Jiráskův HRONOV.

DR. MILAN KLUSÁK

VELKÝ VÝSTAVNÍ PÁLÁČ

Program přehlídky

ČESKÝ A OBRAZOVÝ

CLÁVKY U AUTOMATŮ A TRÁCH

ČESKÝ A OBRAZOVÝ

*Se Sovětským svazem
 na věčné časy
 a nikdy jinak*

KLEMENT GOTTWALD

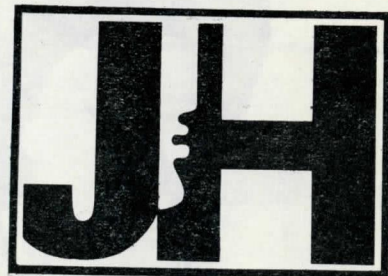
Socialistická kultura, kterou nechápeme jen jako prostý souhrn duchovních hodnot, ale jako aktivní společenskou sílu, musí pomáhat přetvářet myšlení a morálku, utvářet vztah člověka k práci, ke společnosti, k životu, k hodnotám.

Zájmová umělecká činnost je jednou z takových vysoce aktivních oblastí kultury. Prokázala už nesčetněkrát, že nechce být jen koníčkem, jen estetickou hříčkou. Je schopna přesvědčivě ztvárnit společenské ideje. Umí nadchnout, stmelovat, agitovat. Přes své hluboce národní kořeny má v sobě silné rysy internacionalismu, jak svou atmosférou, tak i vyjádřením společných myšlenek a schopností široké mezinárodní spolupráce a dorozumění.

Dr. MILAN KLUSÁK

ministr kultury České socialistické republiky

Z projevu před zahájením Mezinárodního festivalu ZUČ socialistických zemí 9. května 1975 v Ústí nad Labem.

45. JIRÁSKŮV HRONOV

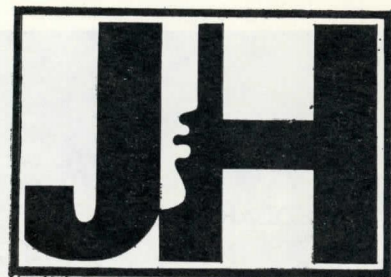
Program přehlídky

OSOBY A OBSAZENÍ
ČLÁNKY O AUTORECH A HRÁCH
(NAPSAL PETR PRŮŠA)
SLOVO REŽISÉRA
SLOVO O SOUBORU

JIRÁSKOVO DIVADLO 1.— 9. SRPNA 1975

Bertolt Brecht: „Pušky paní Carrarové“

Lidové divadlo J. K. Tyla
při Jednotném klubu pracujících
Moravská Třebová
Patronát: Tepna 06, 07, 09 Hronov

Alois Jirásek

OTEC

Drama o 3 dějstvích

Režie: JOSEF HOLEC
za odborné a metodické spolupráce
profesionálního režiséra

Pavla Jirase

Scéna: W. MELUZÍN, F. URBAN,
E. MAUTNEROVÁ

JIRÁSKOVO DIVADLO — 1. SRPNA 1975
PÁTEK — 15.30 a 19.00 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

KOPECKÝ, SEDLÁK / BOHUMIL ČÍŽE
JEHO ŽENA / KVĚTA WEISAROVÁ
ANTONÍN, PRÁVNÍK / MILAN ŠTEFEK
VÁCLAV / FRANTIŠEK NEČAS
ANNA / OLGA ŠKEŘIKOVÁ
DIVÍŠEK, ČTVRTLÁNÍK / VÁCLAV BIS
JAN, ABITURIENT / ING. JOSEF GROSS
BOBEŠ / PAVEL GRUNTA
JANÁČ, PRÁVNÍK / JIŘÍ VÁP
KŘIVDA, ŘEČENÝ SMETANA /
EDUARD TRTÍLEK
VAŠINA / KAREL ŠVACHULA
JÍLEK / VÁCLAV HÁJEK
PELUŇKOVÁ / ETELKA NOVOTNÁ
VENKOVSKÁ ŽENA / ĀLENA HOJGROVÁ
VESNICKÉ DĚTI / STANISLAV ŠKEŘÍK
EDUARD TRTÍLEK ml.

Světla: Adolf Starý, Karel Bušina

Masky: Bohumil Horák

Zvuk: Václav Kryštůfek

Síla detailu

Jiráskův Otec byl uveden roku 1894. Pro realismus v českém divadle to je významné datum. Vedle Otce byla téhož roku uvedena Maryša bratři Mrštíků, realistické drama s výraznými psychologickými rysy. S Jiráskem ji spojuje nejen vesnická tematika, ale především tragické řešení lidských osudů, které drtí systém kapitalistických společenských vztahů na vesnici. Proto je ve hře položen tak silný důraz na majetek a bohatství, který diktuje Divíška bez ohledu na lidskost a lásku k druhým. Zákonitě musil Jirásek ukázat zároveň společenskou funkci náboženství, posvěcující bezpráví a křivdu, hájící daný společenský systém.

Jirásek spěje k uvedenému myšlenkovému vyznění přes podrobné studium lidí, věcí a prostředí, do kterého je Otec zasazen. Realismus v českém divadle, ať jde o autorskou či inscenační praxi, se prosazuje právě na autentické studiu prostředí. Připomeňme si například Šmahovo - Alšovo přenesení jihočeské vesnice se všemi detaily na jeviště v Našich furiantech nebo Seifertovy cesty po cukrovarech před uvedením Světa malých lidí. Pirásek, stejně jako ve Vojnarce, prostředí hry důvěrně znal z mnohaletého působení na Lito-myšlsku. Děj hry je zpracováním skutečné události z obce Sloupnice, ležící mezi Lito-myšlí a Ústím nad Orlicí. Střetávají se ve hře lidé z města a z vesnice a Jirásek tento rozdíl detailně vykresluje. Hlavním charakterovým prostředkem mu je jazyk, kterého důsledně využívá k vykreslení a odlišení jednotlivých postav. Dialog má neobyčejnou živost, věty mají vsunuto mnoho dodatečně doplňujících a opravujících slov. Povšimněme si například této věty, kterou říká Křivda: „Potkal jsem ve vsi pořídníka, a on, abych mu vzal psaníčko, že má jen to jedno k nám do vsi. Jářku, komu, Kopeckým, sem s ním, řku, a hned ho dám — podle kupertu.“ V jedné rozmluvě je tolik pohybu, díky řadě odboček v líčení. Do hry takto proniká řada detailů kreslících podrobně lidi a jejich život na vesnici. Jirásek touto metodou kreslí i citové stavy postav a dává tak všem akcím ve hře osobitý kolorit. Bohatá lexikální zásoba násobí emocionální napětí. Například „od Bobšova hrobu bude foukat zlý vítr“, to jest — zbude po něm neblahá památka. Hanlivá pojmenování jsou citlivě vybrána z lidové řeči, například brusnoha (tulák), nebo rejhoň (rejpal) a podobně. Jirásek vložil českému divadlu natrvalo uměleckou pozornost k jazykovému detailu, jako spolutvůrci básnického obrazu a svěbytné poetiky dramatického díla. Časový odstup od vzniku Jiráskových dramát tuto autorovu zásluhu nijak nezmenšil.

Slovo ke hře

Ta věčná nespokojenost a touha objevovat, nejt vyšlapnými stezkami a raději se prodírat křovím než pohodlně kráčet po chodníku — to je závazek, ale i trochu prokletí. Nechce se spokojit s tím, abychom divákovi dali tutéž zábavu a poučení jaké vidí na jiných scénách. Dramatický text autorův chceme udělat netradičně a nekonvenčně a v jeho realizaci hledat diváka a sami sebe. Alcís Jirásek pronikl celým svým dílem do národního podvědomí naší starší generace. Je nesporné, a ohlas u publika to dokazuje, že Jiráskovo dílo žije. Určitá patina a věrnost scénickému obrazu by měla být zachována, ale musí se vycházet právě z Jiráskova sytého a obrazného jazyka i z dramatických kontrapunktů a v bezprostředním kontaktu jeviště s hledištěm. Divák musí být stržen do děje pro citovou opravdovost plnokrevných postav. Proto je Jiráskův Otec inscenován jako citově plnokrevné a myšlenkově sdělné divadlo a že se chceme v této inscenaci pokusit o vytvoření lidového a inteligentního představení cestami dosud nevyšlapanými, tak aby toto představení živě promluvílo k současnému divákovi.

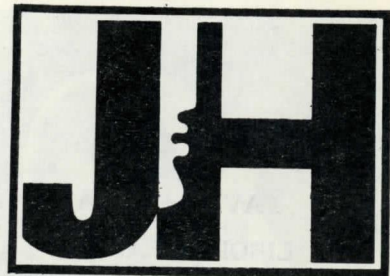
Slovo o souboru

Soubor byl založen v roce 1946. V roce 1956 byl přejmenován při příležitosti stého výročí úmrtí Josefa Kajetána Tyla na Lidové divadlo J. K. Tyla. Tak jako šel poválečný vývoj mírového života, tak působilo též ochotnické divadlo. Rozdávalo radost, posilovalo, učilo i podněcovalo širokou diváckou obec jak v městě sa-

motném, tak i na vesnicích repertoárem široké palety: Bílá nemoc, Slovanské nebe, K. H. Borovský, Ženitba, Kutnohorští haviři, Babička, Lucerna a jiné. Ze zpěvoher se hrály Divá Bára, Perly paní Serafínky, Děvčátko z kolonie, To byl český muzikant. V souboru došlo ke stagnaci, protože stávající divadelní sál byl delší dobu uzavřen a po adaptování na počátku roku 1970 znovu otevřen. Soubor se zúčastňoval svým angažovaným repertoárem okresních a krajských přehlídek, kde získával čestná umístění. Z repertoáru vyjímáme hry Mordová rokle, Neklidné stáří, Nejlepší synové a dcery, Kozí mléko, Švejk. Pronikavého úspěchu dosáhl soubor s poémmou Eugen Oněgin a hrami Cena vítězného konce (čsl. premiéra), Dva lékaři, Půlnoční mše, monology Shakespearovy, Kristína a nakonec inscenací Jiráskova Otce.

Zásluhou JKP ROH jsou otevřeny dveře pro další perspektivní činnost našeho souboru a nastupující mláď, které přvezme odkaz ochotnického hnutí, ponese jej dál do života příštích dnů.

*Za socialistické pojetí
odkazu
české klasiky*

Dělnické divadlo při OKVS Brno V.

Patronát: Kovopol Police nad Metují

Ivan Bukovčan

SNÍH NAD LIMBOU

Drama

Přeložila: Valerie Sochorovská

Režie a dramaturgická úprava:

PAVEL ŘÍMSKÝ,

režisér Divadla bratří Mrštíků j. h.

Výprava: ANTONÍN VOREL j. h.

Hudba: Dr. JAROMÍR DLOUHÝ

JIRÁSKOVO DIVADLO — 2. SRPNA 1975

SOBOTA — 16.30 a 20.00 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

Šimon / PAVEL BEDNÁR
Miňo / LIBOR OLŠAN
Němec / ZDENĚK BUREŠ
Jožka / MIRKA MOUKOVÁ
Valent / MILOŠ BARTUŠEK
Onderko / MIROSLAV KUČERA
Babúch / FRANTIŠEK PALČÍK
Gažo / JIŘÍ NEKUDA
Angyal / JIŘÍ MACHÁLEK
Mrva / OTTA MOUKA
Gardisté / FRANTIŠEK KLAŠKA
JIŘÍ SPOUSTA
BOHUMIL ZICH
LUBOMÍR MACKŮ
JIŘÍ MELUZÍN

Asistent režie: Eva Bradová j. h. — Světla:
Václav Müller j. h., Jindřich Nekuda — Zvuky:
Otakar Blažek j. h., Jan Vykypěl — Masky:
Bohumil Zich — Rekvizity: Dana Macků —
Text sleduje: Helena Weinsteinová

Postavy hovoří za autora

Slovenský dramatik, filmový a televizní scénarista a rozhlasový autor, patřil k tomu málu současných tvůrců, kteří ve svých vrcholných dílech nastolili skutečnou vládu dramatického charakteru. V hrách procházejí mnohostranné

motivace, schopné odhalovat vnitřní život každé postavy, vzájemné vztahy, které ve svém úhrnu dávají divákům obraz společenských procesů. Takový se jeví autor především ve vývojovém sledu her Než kohout zazpívá, První den karnevalu a Sníh nad limbou. Sujeť je tu vázán na závažné společenské události — Slovenské národní povstání a (v Prvním dnu karnevalu) vznik revolučního hnutí na Kubě. Do konfliktů postav proniká podmiňující činitel — společenský fakt, jako kataprizma jejich života. Proto je možné, aby osudy dramatických charakterů měly stále tak aktuální dosah pro současnost, jak tomu je například s hrou První den karnevalu, již tragické události v Chile propůjčily zvláštní naléhavost.

Ivan Bukovčan ve hrách Než kohout zazpívá a Sníh nad limbou podal dramatickou analýzu charakteru lidí v určité době. Nejde mu o dějovou ilustraci průběhu povstání, ale o konkrétní, do jisté míry mezní situace, ve kterých se hrdinové setkávají. Přirozená touha mladých lidí po navázání přátelství, při společných citech a zájmech, je ve Sněhu nad limbou postavena také do mezní situace. Mladý Slovák, jdoucí k partyzánům a mladý Němec, prchající, vystrašený, nacistickou ideologií dezorientovaný, jsou nuceni prožít několik dnů spolu v partyzánské chatrči a projít nakonec událostmi, které byly tvrdou realitou dějin. Právě takováto prověrka dramatického charakteru nezvyšuje jen napětí, ale umožňuje objevit hlubší význam obrazu člověka, uvolňuje cestu autorově metafoře, která je typickým znakem jeho tvůrčího rukopisu.

Dílo Ivana Bukovčana je dnes rozsáhlý komplex děl. Již v prvotině Surové dřevo (1954) se objevil jiskřivý dialog hutně vyjadřující autorovy myšlenky. Ve sledu dalších je nadvláda autorovy myšlenky nad situací a konáním postav na první pohled patrná (Hladanie v oblakoch), spěje až k předem danému modelu, v němž postavy jsou ovládány autorovým

subjektem. Hry Pštroší večírek, Domáci šibnice, Téměř božský omyl a hlavně Luigiho srdce, tvoří tak vlastně jednu linii Bukovčanova díla a jsou dokladem mnohostrannosti autorova talentu.

Sníh nad limbou představuje významný vývojový bod v naší současné dramatice. Autor závažnou společenskou myšlenku proměňuje a přetváří v umělecký obraz, vycházející ze specifiky dramatu. Jeho postavy jsou schopné sdělovat svá stanoviska, objasňovat motivy svých činů, ztělesnit pohyb společenských sil a promluvit za autora k věčným a obecným otázkám smyslu života a hodnoty lidského štěstí. Sníh nad limbou je hra, kde cenou krve a života se vykupují cíle nové společnosti a plné vítězství člověka, který se nikdy nezastaví a vždycky půjde dál.

Slovo režiséra ke hře

Slovenské národní povstání, jehož 31. výročí si připomínáme, našlo svůj výraz v mnoha uměleckých dílech. Lidé, kteří ve dnech povstání bojovali a umírali, ožili znovu v románech, filmech a divadelních hrách, stali se trvalou součástí našeho života. Umění je vytrhlo z anonymity studených faktů, vykreslilo jejich tvář a ozřejmilo jejich jednání v konfrontaci s dobou a událostmi, které je přinutily vzít do ruky, ztvrdlé práci, pušky a jít do hor.

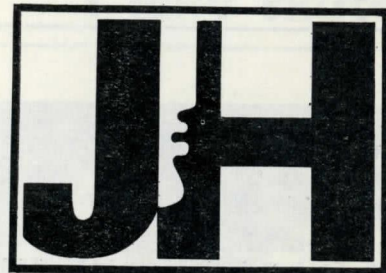
Spisovatelé a dramatici napsali své romány a hry pro dnešek, nespokojili se s opisem faktů, ale usilovali zobrazit československý odboj proti fašismu jako součást našeho dnešního života, s celou dramatikou složitých lidských osudů. Tatarka, Mináč, Jilemnický, Jašík, Karvaš, Bukovčan a další se pokusili podat ve svých dílech nejen obraz velkých událostí, ale stvořit živou, pulzující, dynamickou skutečnost doby a lidí, kteří v ní žili, ale také v ní museli umírat, i když chtěli žít stejně jako my. Fašismus, který válku vyprovokoval, postavil zlo nad dobro, násilí učinil svou hlavní zbraní. Ti, kteří proti němu bojovali, hájili nejen své politické přesvědčení, ale i základní lidské hodnoty.

Bukovčan se ve hře Sníh nad limbou, kterou nyní uvádíme, snaží ukázat a najít člověka i uprostřed hrůzy, krve a smrti, najít to, co je v člověku trvalé a nevyvratitelné. Objevuje ve své hře tohoto člověka pro nás, kteří se nemusíme rozhodovat před hlavními puškami, pro nás, kteří neznáme nedělitelnou jednoznačnost slov a činů. Tato snaha o pochopení člověka, o pochopení toho, jak jedná za určitých okolností, je obsahem hry. Příběh je pozadím pro vyjádření myšlenek o člověku a dobru, které se v určité situaci stává mnohem složitějším pojmem, k němuž je třeba se dobrat a znovu jej pochopit. Partyzán Šimon a Miňo, hlavní hrdinové hry, nenávidějí fašisty, ale válka je nedokázala natolik utupit, aby soudili, aniž se snaží i v nepříteli najít člověka a snaží se ho také jako člověka chápat, i když je „z druhé strany“. V tom je jejich převažující nad nacisty i luďáckými gardisty. Vztah hledání a poznávání je také mezi Šimonem a Miňou. Starší a zkušenější Šimon nevidí situaci jenom v jednom daném okamžiku, ale jako průsečík toho, co sám zažil, i toho, co má teprve přijít. Jeho rozvážnost brzdí a usměrňuje chlapcovo nadšení, přibližuje ho skutečnosti, která je příliš krutá a drsná, než aby bylo možno si v ní hrát na hrdinství. Hrdinové hry prověřují svůj charakter v neobvyklé situaci a za své lidské přesvědčení, které nechťejí zradit, také umírají.

Slovo o souboru

Základy Dělnického divadla lze nalézt v době, která byla ve znamení národnostního útlačení, sociálního i politického utlačování dělnictva v bývalé rakousko-uherské monarchii. Tehdy v roce 1906 vznikl v předměstí Brna, v Králově Poli, nový český ochotnický soubor, jehož herce i publikum tvořili královopolští dělníci. Hry jako Stávka, Člověk bestie, Drama čtyř chudých stěn a podobně, které byly v této době inscenovány, přestaly být tehdejšímu publiku pouhou zábavou. V nich poznalo svůj život, své bolesti a radost, a v nich se také učilo poznávat svou budoucnost. V roce 1951 se stává Dělnické divadlo součástí Závodního klubu Královopolské strojírny, jednoho z největších závodů v Brně. Tím byly vytvořeny podmínky pro dobrou práci divadla a jeho nebývalý rozmach. Projevuje se to vítězstvím Dělnického divadla v krajské soutěži LUT a soubor se stává účastníkem Jiráskova Hronova.

V roce 1974 začal se souborem pracovat profesionální režisér Pavel Římský, který se stal současně uměleckým poradcem souboru. Na II. festivalu angažované tvorby Úpice 75 byla souboru udělena Hlavní cena ministerstva kultury ČSR za hru Sníh nad limbou.

Divadelní soubor I. — ZK ROH Škoda Plzeň

Patronát: ČKD Hronov

Karel Čapek

R. U. R.

Drama o 3 dějstvích

Režie: SLÁVKA TRČKOVÁ

JIRÁSKOVO DIVADLO — 3. SRPNA 1975

NEDELE — 16.00 a 19.30 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

Harry Domin, centrální
ředitel Rossumových
Univerzálních Robotů / JOSEF PELECH
Inž. Fabry, generální
technický ředitel R. U. R. / JAN ZAJÍC
Dr. Gall, přednosta
fyziologického a výzkumného
oddělení R. U. R. / OTA MARŠÁLEK
Dr. Hallemeier, přednosta
ústavu pro psychologii a
výchovu Robotů / MAXA VLASÁK
Konzul Busman, generální
komerční ředitel R. U. R. / JIŘÍ THURN
Stavitel Alquist,
šéf staveb R. U. R. / MÍLA PLAS
Helena Gloryová / JANA ZAJÍCOVÁ
Nána / SLÁVKA TRČKOVÁ
Marius, Robot / JAROMÍR JIRKA
Sulla, Robotka / ANNA IRLBEKOVÁ
Radius, Robot / FRANTA POHL
Damon, Robot / VLÁDA GARDAVSKÝ
Robot Primus / MÍRA URBAN
Robotka Helena / * * *

Spoluúčinkují další členové DS I. Škoda
Technicky spolupracují:
V. Gardavský, J. Výška, M. Vlasák,
A. Irlbeková, A. Vlasáková

Roboti jako fikce i jako skutečnost

Dramatické dílo Karla Čapka vznikalo v době, kdy v evropském divadelnictví vyzníval expresionismus. Karel Čapek prodlužuje duchovní odkaz tohoto směru zálibou v obecných podobenstvích filosofických myšlenek. Nosným tématem jeho her je lidská humanita spojená s úporným hledáním všech myšlenkových a citových vlastností prostého lidského tvora. Forma Čapkových her se brzy odklání od výrazových prostředků expresionismu (najdeme je ještě například ve hře napsané s bratrem Josefem Ze života hmyzu) a cele se přimyká k prostředkům civilismu, vedoucím ke zkomornění celku díla.

Ve hře R. U. R. se konkretizovala dobová představa o budoucnosti technického světa, který tak pronikavě působil na lidi se všemi okouzujícími a lákavými klady i se všemi pochmurnými a tragickými důsledky, jak se o nich lidstvo přesvědčilo v první světové válce. Svět robotů vyrobený lidskou rukou se zmocňuje vlády nad člověkem. Karlu Čapkoví lze bez nadsázky připsat zásluhu prvenství v tom, že položil otázku jaké bude a jaké musí být lidstvo v budoucím technickém věku. Autor abstrahoval od konkrétních společenských poměrů a vztahů, o nichž dnes bezpečně víme, že jsou klíčem k řešení problémů místa člověka a společnosti v procesu vědecko-technické revoluce. Čapek optimisticky věří v trvalou hodnotu prostých lidských vlastností, jako je láska, naděje a smysl pro krásu, které mu jsou schopny vyřešit i tu nejtěživější skutečnost. Fiktivní roboti, slepá, ale propočítaná masa nemohou zapřít dílo člověka, které jim dalo vzniknout. Stávají se nakonec lidskou skutečností a výrazem autorovy naděje, že všechno lidsky kladné přetrvá a přežije. R. U. R. mělo značný vliv i na soudobou divadelní praxi. Umožnilo mnohostranné uplatnění nejrůznějších divadelních směrů. V málo známých sbírkách fotografií Muzea bratří Čapků v Malých Svatoňovicích najdeme snímky z mnoha světových inscenací umělců nejzvučnějších jmen. Není bez zajímavosti, že světovou premiéru hry uskutečnil ochotnický soubor Klicpera v Hradci Králové. Šlo jistě o náhodu (premiéra v Národním divadle byla z provozních důvodů odložena a Čapek dal hradeckým ochotníkům souhlas k premiéře), ale i tak je to doklad dramaturgické pohotovosti a rozhledu tehdejších amatérů. Hry R. U. R., Věc Makropulos, Adam stvořitel, Ze života hmyzu vyslovují po každé jinak autorovy pochyby o lidském životě a pokaždé stejně věří v sebezáchovu a v obnovovací schopnost člověka. V závěru dramatické tvorby pronikly konkrétní společenské poměry (ve hrách Bílá nemoc a Matka)

do struktury dramatického celku a umožnily autorovi vyslovit jasné společenské stanovisko. Proto jsou v našem poválečném třicetiletí tak oceňovány.

V každém Čapkově díle však tušíme autora láskyplně se shýbajícího ke každé květině, věci i lidské vlastnosti, bojujícího se zkázy a ztracením. Proto je tak posilující každý jeho řádek, každá jeho myšlenka.

O souboru

Divadelní soubor i přes relativně krátkou dobu 26 letého trvání má bohatou historii. Celou svou činností od založení v roce 1949 se plně zapojil do budování opravdu socialistického divadla. Odpovědná a cílevědomá práce souboru na každé inscenaci, podložená pečlivým dramaturgickým výběrem, byla zárukou dobrých výsledků a získávala souboru stále nové příznivce i zájemce. Další zárukou životnosti souboru je dobrá příprava mladých členů a jejich postupné zapojení do práce souboru.

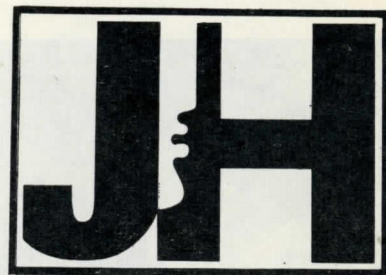
Během svého trvání se soubor zúčastnil mnoha krajských i národních přehlídek a různých festivalů. V poslední době to bylo úspěšné uvedení československé premiéry dramatizace románu N. V. Gogola Mrtvé duše. S touto inscenací získal v roce 1973 v Hronově cenu ministerstva kultury ČSR. Zúčastnil se Slovenské divadelní žatvy v Martině a Festivalu ruských a sovětských her ve Svitavách. V roce 1974 uvedl na mezikrajské

přehlídce v Jablonci nad Nisou veselohru N. Manzariho Obecní hrdina. K 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou nastudoval soubor náročné drama Karla Čapka R. U. R., se kterým se zúčastnil národní přehlídky divadelních souborů ROH v Třinci a 19. divadelního máje v Krnově. Od roku 1969 působí soubor v Komorní scéně 90. V tomto malém divádě ve sklepních prostorách ZK ROH Škoda, které soubor brigádnicky zrekonstruoval, uvádí pravidelně, jak hry pro dospělé, tak hlavně pohádky pro děti. Na této scéně si soubor ověřuje dramaturgické možnosti i působivost té které hry, aby tyto zkušenosti přenášel při různých zájezdech na velké scény. Neboť působnost souboru není jen v Plzni, ale i v širokém okolí, kam přináší kouzlo živého divadla především těm nejmenším.

U soudobého amatérského divadla (dělnických, studentských a dětských herců) lze pozorovat obzvláště příznivý sklon; osvobozují se od puzení vyvolat hypnózu. Je myslitelné odlišovat výkony amatérských a profesionálních herců, aniž bychom se musili vzdát některé ze základních funkcí divadla.

(1939)

BERTOLT BRECHT

Divadelní soubor JIRÁSEK, Kulturní klub ROH
Úpice

Patronát: MEZ Náchod

Jan Jílek

SILVESTR

Komedie

Režie: VLADIMÍR HETFLEJŠ

Odborná spolupráce: JAN NOVÁK j. h.

Hudba: J. F. Fischer j. h.

Výprava: JOSEF FEUEREISL j. h.

JIRÁSKOVO DIVADLO — 4. SRPNA 1975

PONDĚLÍ — 16.00 a 19.30 HODIN

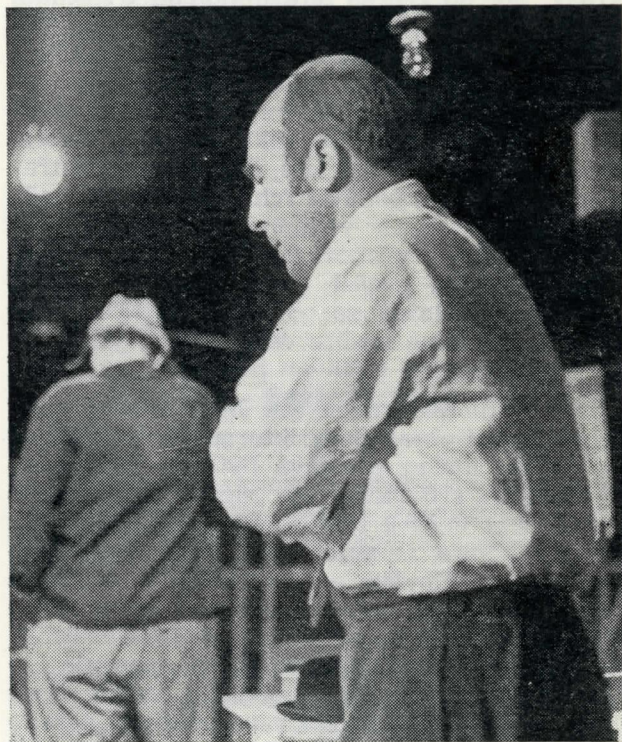
OSOBY A OBSAZENÍ

Silvestr / JOSEF STRNAD
Jarmánek / JAROSLAV JÖRKA
Doktorka / KRISTA ZAHRADNÍKOVÁ
Sojková / JANA KÝNLOVÁ
Květa / LÍDA MÖGLICHOVÁ,
SOŇA ROZUMOVÁ
Eliška / BLANKA VYLÍČILOVÁ

Představení řídí: Jarmila Jörková — Rekvizity:
Věra Husáková — Světlo: Josef Středa, Josef
Kult — Zvuk: Stanislav Kábrt, Josef Kadaník
Scéna: Václav Smutný, Josef Sobolík

Člověk není sám

Dílo Jana Jílka vyrostlo z mnohostranné životní zkušenosti, která je mimořádně bohatá na různá prostředí. V nich formují charaktery tvořící ve svém úhrnu jednotu našeho společenství a získávají osobité rysy přitahující pozorného spoluproživatele osudů kolektivů i chlapeckých part.

Jan Jílek, dlouholetý herec pražského Divadla Jiřího Wolkra, měl ve své profesi vždycky příležitost prožívat s malými diváky prvotní radost z tvorby. Byly to prožitky ničím nezastřené, které uhodily vždycky na ryzí pramen krásy, jak ho tvořila léta minulého třicetiletí. Pohádky (např. O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku) jsou jednou z tvůrčích základů Jílka – va uměleckého vidění. Autor jimi rozdával radost z reality věcí, z dobra vítězícího a dávajícího životu smysl. Pro Jílka se vtělily životní zážitky doby, ve které žije, do souhrnu neotřesitelných pravd, podávaných s humorným nadhledem. Přitom s vědomím vážnosti života jako základní a výchozí hodnoty. Jedno z prostředí, kterým prošel (odborné učiliště ZVÚ v Hradci Králové) se odrazilo v jeho povídkách, kde čteme realitu osob a věcí, jak jsme je sami současně s Jílkem poznali.

Poměrně dlouhou dobu Jan Jílek zkoušel najít odpovídající obraz doby, kterou žil. Vyvrhl jeho jazyk, dialog přestává být jen zajímavou reprodukcí slyšeného, ale začíná objevovat a vyjadřovat vnitřní svět současných hrdinů. Je zcela zákonitě, že autor musel přistoupit k řešení vztahu člověka a společnosti, k věčnému základu každého dobrého umění v každé době. Tolikrát oceněného televizního Rafana či Tchy- ni nebo filmový scénář Osení spojuje se Silvestrem právě tento základní vztah. Jílek ho zobrazuje v nezkrášlované věčnosti našeho denního života. Silvestr je hra o osamocení člověka. Komedialní základ tvoří vědomá snaha o násilnou změnu, řečeno s psychologií, společenské role hlavního hrdiny Silvestra. Kolem Silvestra žijí lidé, kteří také žijí své osamocení, ačkoliv jsou pořád v jednom kole a pracovním shonu. Právě v té, na vzruchy bohaté každodennosti, se člověku při zastavení, ve chvíli soukromí zdá, že je sám. Silvestr je vlastně novodobá moralita, násobená rozhovory dramatických postav s divákem, místo do důsledků motivovaných konfliktů mezi všemi postavami (ke škodě hry se o nich více

mluví, než hraje) humorného a někdy až satirického nadhledu, které nemají žádnou monumentálnost ani patetičnost. Mají však poetii nefalšované reality a hlubokou lásku autora. Pro Jílka není myšlení a cítění dnešních lidí děj neznámý. Proto skálopevně autorovo přesvědčení, že člověk nikdy nebude sám má pro dnešní diváky tak velkou naléhavost.

Slovo souboru o hře

Za léta Vaší služby Thalii jste prožil na prknech, která znamenají svět, mnoho krásných okamžiků. Co pro Vás znamená Jílkův Jarmánek v porovnání s ostatními vytvořenými postavami?

Jaroslav Jörka:

Jarmánka jsem si zamiloval. Dává mi totiž mnoho. Nutí mne vytvářet plnokrevnou postavu dneška. Impulzivní, ale dobrosrdečnou. S osobitým vztahem ke všemu. A mluví krásným jazykem autora, kterému každý rozumí.

Pokoušíte se vyléčit Silvestra. Nechtěla byste ale něco říci také divákům?

Krista Zahradníková:

Ano. Snad to, že je velmi důležité, abychom k sobě navzájem nebyli lhostejní a abychom nikdy nenechali bez laskavého slova a pochopení jeden druhého. Aby nikdo nebyl na světě sám.

Dosud jste byla zvyklá více na roztančený sál. Jak jste se vyrovnala s kamennými tvářemi diváků ve tmě?

Lída Mögliciová:

Přijďte se zeptat za rok, ano!

Kdyby žil Stanislavskij, zřejmě by na Vás požadoval
patříčnou průpravu před vlastním nastudováním role
porodní báby. Jak byste to zvládla?

Jana Kýnlová:

Protože mám k dětem blízko, myslím, že by nebyl
problém, abych na chvíli zaměnila své učitelské povo-
lání za praxi v porodnici. Snad bych tam neupustila
nějakého malého Silvestra do škopíčku — dřevěného.

Silvestr je bezesporu zvláštnost. Co Vy na to?

Josef Strnad:

Máte-li na mysli titulní postavu, asi ano. Kdo by ještě
dnes lezl „pro šátek a tím i pro políbení té, která je
toho šátku majitelkou?“ A pokud jde o hru samu?
Vypravuje se v ní, filosofuje, nahlas přemýšlí...

Je to snad taková zvláštnost, zajímat se o podstatu
člověčího hledání sebe sama?

Přicházíte na scénu v samém závěru hry a ještě k to-
mu je Vaše bota zarámována na zdi. Nevývádí Vás to
trochu z míry?

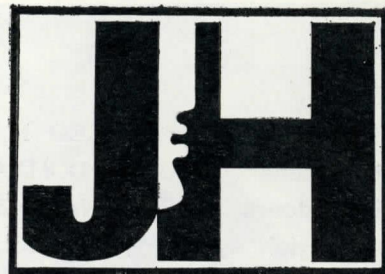
Blanka Vylíčilová:

Asi by mě to velice překvapilo a můj první dojem by
byl zřejmě jiný, než u Elišky. Nevím, jestli bych zů-
stala tak klidná, jako ona. Podobné situace, totiž na
mne, a myslím na většinu žen, působí velmi silně.
Jsme pro ně obzvlášť vnímavé a necháváme se jimi
snadno ovlivnit...

A co Vy?

Vladimír Hetflejš:

Já bych chtěl především odprosit autora. Ono tohle
ale opravdu není normální divadlo. To je podivnost
nebo zvláštnost, jak to ostatně řekl již Jaroslav Dudek
z Vinohradského divadla. V noci mívám hrozné sny a
ve dne plně souhlasím s Jarmánkem, že „určitá situace
posune hodnoty takovým způsobem, že se až jeden
diví“.

STÁLÁ AMATÉRSKÁ SCÉNA ZK ROH

Rožnov pod Radhoštěm

Patronát: Veba 01 BROUMOV - OLIVĚTÍN

Leon Kruczkowski

NĚMCI

Drama

Režie: OSVALD ALBÍN j. h.

JIRÁSKOVO DIVADLO — 5. SRPNA 1975

ÚTERÝ — 16.00 a 19.30 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

SONNENBRUCH, profesor / LEO MATĚJKA
BERTA, jeho žena / MARIE DOHNALOVÁ
RUTH, jejich dcera / ZUZANA VAŠKOVÁ
WILLI, jejich syn / JIŘÍ FUSEK
LIESEL, vdova po jejich
starším synovi / MAGDA DAEHNOVÁ
JOACHIM PETERS /
STANISLAV LICHNOVSKÝ
HOPPE / KAREL DAEHNE
SCHULTZ / KAREL BABIÁNEK
JURYŠ / LADISLAV JANÍK
PANÍ SOERENSENOVÁ /
ZDENA GEMROTOVÁ
TOURTELLER / ZDENĚK TOVARYŠ
FANCHETTE / VLASTA NOVÁKOVÁ
MAJOR / VLADIMÍR DOHNAL
GEFREITER / JAN VOJKŮVKA
ANTONÍN / JIŘÍ JAROŇ
POLICEJNÍ ÚŘEDNÍK / MILAN RACLAVSKÝ
DĚTI - HEINI / JIŘÍ BRADA
ŽIDOVSKÉ DÍTĚ / ALEŠ DAEHNE

Světla: Josef Skybor — Zvuk: Antonín Vlachýnský — Inspice: Eva Vaňková — Technika:
Milan Křenek, Ladislav Mirvald — Masky:
Ludmila Drábková, Anna Dorotíková

Předem připravený zánik

O nutnosti stanoviska v zápase společenských sil jsou dramata jednoho z nejvýznamnějších poválečných dramatiků Polska Leona Kruczkowského. Jeho vrcholným dílem je bezesporu Smrt guvernéra (1961), právě pro nastolení otázky vztahu mezi etikou a politikou, řešenou pohledem člověka, který si svoje životní stanovisko již zvolil. Je guvernérem,

utlačovatelem — zvolil si cestu vlády namířené proti lidu. Vnitřní dramatická hra vyplývá z konfliktu hrdinova osobního já a postavením, které si ve společnosti určil. Zdůrazněná epická hra slouží především k demonstraci diskuse o filosofii lidského údělu v daných společenských vztazích. Ty jsou autorem konkrétně dány, třebaže prostředí není přesně určeno. Divák je schopen sám adresovat hru podle toho, co ví a zná o soudobém světě. Dnes Chile nebo Uruguay, ještě včera Řecko... Vždy znovu dramatické diskuse s divákem o třídně rozděleném světě a nutnosti stanoviska.

Smrt guvernéra tvoří jeden, z hlediska jednoty obsahu a formy, z vrcholových bodů tvůrčího oblouku uměleckého a filosofického vývoje Leona Kruczkowského.

Pomineme-li hru Odvetu (poválečná atmosféra tu příliš jednostranně ovlivnila kvalitu dramatikova pohledu) tvoří začátek sledované vývojové křivky právě drama Němci, které vzniklo v roce 1947. To datum není v kontextu naší úvahy nepodstatné. (U nás byli Němci poprvé uvedeni 27. 10. 1950 v pražském Komorním divadle.) Kruczkowski zde promítl epochu nástupu fašismu do osudů rodiny německého vědce Sonnenbrucha. Vědomě tato hra těží z gorkovské metody (např. Jegor Bulyčev a ti druzí, nebo Dostigajev a ti druzí) dramatického průmětu třídních střetnutí do života rodiny, generace rodičů a dětí. Přes tuto metodickou závislost i obdobný motivační přístup k rozvíjení příběhu již zde vystupuje před nás Kruczkowski, proměňující dramatický prostor v tribunu a polemické řečiště, opřené o náznorný životní materiál. Profesor Sonnenbruch je humanista, který hlásá neutralitu právě ve jménu humanity a svobody. Kolem profesora zlovůle, násilí, demagogie, profesor Sonnenbruch však vyzývá k neutralitě. Ve vlastní rodině vznikají konflikty, které jsou přímým důsledkem postupné fašizace německé společnosti. A tak Sonnenbruch sám při-

pravuje vlastní konec, protože cesta izolace, vnitřní emigrace vede do prázdna.

Z historického hlediska je zajímavé, jak brzy po válce viděl polský dramatik německý problém nikoli jako záležitost ryze nacionální, ale jako odraz třídních vztahů imperialistického světa. Ve hře První den svobody (1959) jde o jasné stanovisko člověka, kde svoboda znamená boj za obranu lidské důstojnosti, za možnost rozhodnutí v konkrétních historických podmínkách.

Pro Kruczkowského je divadlo záležitostí, „pro společnost angažovaných tvůrců“. Myšlenkový svár uvnitř dramatických postav jeho her vždy souvisí se společenskými problémy současného světa. Autor právě v dramatu Němci nastoupil tuto složitou cestu uměleckého vyjádření.

Slovo ke hře

Leon Kruczkowski, rodák z Krakova vstoupil do literatury jako gymnasista básněmi, které mu otiskoval literární časopis Masky hned po skončení první světové války. Když vystudoval chemii, dostal zaměstnání v průmyslu, kde měl nejlepší příležitost poznat poměry průmyslového proletariátu. To také rozhodlo na celý život o jeho politickém zaměření a o přimknutí se k dělnické třídě.

Kruczkowského Němci jsou stále aktuální obžalobou fašistického systému. Pomáhají nám pochopit, jak mohl nelidský hitlerismus ovládnout většinu národa. Je to hra o morální odpovědnosti. O touze, potřebě a možnostech naplnění smyslu lidského života v německém nacistickém systému absolutní moci. Jde o politickou hru o lidských charakterech.

Rodina liberálního profesora, slavného vědce Sonnenbrucha se uprostřed války schází k oslavě jeho životního jubilea. Rozpad rodinného společenství, daný rozdílnými postoji jednotlivých členů rodiny vůči politickým událostem kolem, vrcholí v otevřeném střetnutí v okamžiku objevení jednoho z bývalých žáků, kolegů a přátel — komunisty a ilegálního pracovníka, uprchlíka z koncentračního tábora, Joachima Peterse.

Dramaturgie SAS doporučila tuto hru k uvedení právě v letošní sezóně jako další inscenaci věnovanou oslavám 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou. Sledovala tím nejen připomenutí a výstrahu, jakou pro nás dosud představují události vzniku fašismu v Německu a průběh druhé světové války. Také důraz na čestný postoj každého člověka, na jeho mravní odpovědnost vůči tomu, co se kolem něho děje, je dnes aktuální a závažný, právě vzhledem k vysokým požadavkům morálky socialistického člověka, na jejímž prohloubení se celým svým dílem i životem podílel i umělec — dramatik Kruczkowski.

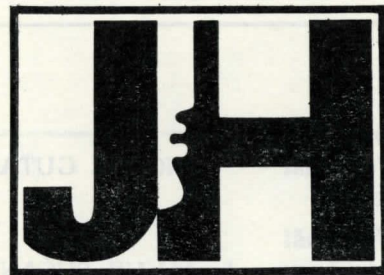
Slovo o souboru

Stálá amatérská scéna vznikla 1. ledna 1969 z původního divadelního souboru ZK Tesla Rožnov. Soubor pracuje již 22 let bez jediné přestávky. Řídí se přesně stanoveným dramaturgickým plánem. Z počátku pod vedením amatérských režisérů, později od roku 1970 pod vedením herce divadla Pracujících v Gottwaldově Zdeňka Hradiláka. Dramaturgie souboru v posledních letech se ve svých inscenacích jednoznačně opírá o takový koncepční názor, jehož smyslem a hledáním jsou současní lidé se všemi svými klady i zápory s výraznou schopností řešit konflikty od černé do bílé, s akceptem pevné víry v nekompromisnost v čestné lidské činy, varovat před rezignací a lhostejností k čemukoliv. Prostě postihnout celý ten složitý nevyčerpatelný oblouk každého člověka od bolesti a životních proher, až k upřímnému a současnému pohledu na život.

Rok 1973 byl pro soubor zvláště úspěšný. Hrou Maxima Gorkého Falešná mince získali jsme mnoho cen a zvláštních ocenění. Nejvyšším oceněním bylo vítězství na Národní přehlídce ve Svitavách, kde soubor s touto hrou získal I. místo a putovní pohár Antona Pavloviče Čechova.

Za uplynulých 22 let jsme v souboru odehráli přes 50 her různých žánrů, z toho pět operet a jednu operu Rusalka. Soubor má stále v průměru kolem 50 členů. Zájem o práci je u každého člena tak velký, že sami tvrdíme, že už to není koníček, ale snad i něco více, láska k divadlu, která pro nás nezná hranic. Chtěli bychom všichni pod odborným vedením získat co nejvíce, aby naše každé představení nebylo pro diváky jen jistým druhem pobavení, ale aby přinášelo kromě pěkného zážitku i kus života a poučení.

Magda Dachnová

Divadelní soubor při Domě kultury ROH TEES
Martin

Patronát: JZD Turov

Juraj Palkovič

DVA BUCHY A TRI ŠUCHY

Slovenská komedie

Úprava a režie: PETR SCHERHAUFER j. h.

Scéna: JOSEF CILLER

JIRÁSKOVO DIVADLO — 5. SRPNA 1975

ÚTERÝ — 22.30 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

Bača Surovec
Rychtář Fogaraši / MICHAL GUŤAN
Svědék Utekaj
Rychtář Fogaraši
Notář Hladovícus / JAKUB SŮČANSKÝ
Svědék Poprac
Notář Hladovícus
Svědék Utekaj / IVAN KOVÁČIK
Notář Hladovícus
Svědék Poprac / ŠTEFAN JANKOVIČ
Rolník Uchyc
Bača Surovec
Svědék Utekaj
Svědék Poprac / JÁN DOROBANT
Rolník Uchyc
Rolník Uchyc
Bača Surovec / VOJTECH ČIČAJ
Rychtář Fogaraši
Stále Hajdúch Kapusta / LUBOŠ MIDRIAK

Asistent režie: Barbara Plichtová j. h.

Inspice: Izabela Gajdošová

Zvuk: Jela Kašková

Technická spolupráce:

Milan Zguth, Ilona Farkašová

Text sleduje: Mária Mojžišková

Ržeč kalendáře k čtenářům

Slovenská komédia
na zasmiatie sa pre pána i sedliaka,
tri razy hraná
a každý raz to isté,

ale ináč.

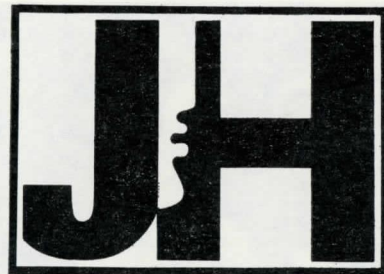
Juraj Palkovič (1769—1850) patří k první generaci slovenských buditelů, těch, kteří kladli základy národního umění na dosud málo prozkoumané a ještě nekodifikované slovenštině. Pálkovič těsně lnul k Čechám; to bylo typickým zjevem té doby, společným zájmem obou národů, který ústil někdy až v úsilí nahradit v literatuře slovenštinu, tehdy již vytríbenější, češtinou. Palkovič učil na bratislavském lyceu a touto školou prošlo mnoho budoucích slovenských literátů. Ludovít Štúr je také žákem Juraje Palkoviče. Z estetického hlediska lnul Palkovič ke klasicismu a k tak zvanému novohumanismu. Pokolení jeho žáků se často bouřilo proti jeho latinským přednáškám, nesouhlasilo s jeho „ypsilonistickým“ bojem. Ještě roku 1835 byl vznesen požadavek, aby Palkovič vykládal o časomíře a přestal s „pří-

zvučkováním“. Palkovič udělal velmi mnoho zakladatelské práce v lidové výchově. Vydával v letech 1832—1845 „Tatrunku“, spis pokračující rozličného obsahu, pro učené, přeucené a neučené. Jako básník byl svým idylickým slohem zcela průměrný, ale jeho zájem o jazyk a výchovu lidu přinesl ovoce v jeho lidových čteních i v divadle. Hra Dva buchy a tři suchy je anekdotická aktovka s lidovými postavami. Palkovič ji napsal v roce 1800 biblickou slovenštinou. Soubor aktovku uvádí ve třech podobách, nejprve v původní verzi, pak v soudobé slovenštině a nakonec v žánrové nadsázce, adekvátní k danému textu. Druhé vydání je z roku 1810. Premiéru měla hra v Praze 5. 6. 1842, a úspěšnou, jak nás zpravují dobové časopisy.

Přímočarost postav ze hry, jejich jazykové komično, vynikající právě časovým odstupem 175 let od vzniku aktovky, jsou hodnoty, pro které se vrací dnešní divadlo do minulosti, aby moderními divadelními prostředky vykresalo osobitou poetiku autorů z počátku českého a slovenského divadla, kdy „ržeč tohoto divadla“ je stále blízká i nám.

O souboru

Divadelní soubor při Domě kultury ROH Turčanských strojůren v Martině v tomto roce dovršuje už 24. sezónu své činnosti. Doposud uvedl 32 premiér s různým repertoárem pro děti i dospělé v 545 představeních, které vidělo cca 160 tisíc diváků. Po celý čas své existence se soubor zúčastňoval různých soutěží a přehlídek. Zvítězil v krajských přehlídkách i v celoslovenských ve Spišské Nové Vsi s Gogolovou Ženitbou. Taktéž na Jiráskově Hronově hrou Císařův slavík a naposledy už po třetí jsme hráli na Jiráskově Hronově hru Noc v krčmě U velkého diviaka. S touto hrou jsme se zúčastnili 1. mezinárodního festivalu ochotnických divadelních souborů socialistických zemí v Budapešti. Soubor si volil repertoár tak, aby jeho hry byly blízké vkusu diváka a měly mu co říci. Při 20. výročí byl soubor i někteří jeho členové vyznamenáni za dlouholetou významnou činnost v oblasti ochotnického divadla ministrem kultury SSR medailí Gašpara Fejerpátaky-Belopotockého.

Divadelní soubor Jiří KaSS Poděbrady

Patronát: Elton Nové Město nad Metují

Andrej Makajonak

TRIBUNÁL

Tragikomedie

Přeložila: Alena Voráčková

Režie: JAN PAVLÍČEK

JIRÁSKOVO DIVADLO — 6. SRPNA 1975

STŘEDA — 16.00 a 19.30 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

Těřeško / KAREL MYŠÁK

Polina, jeho žena / VĚRA KNOBLOCHOVÁ

Naďa, snacha / JAROSLAVA PAVLÍČKOVÁ

Galja, dcera / HANA MYŠÁKOVÁ

ZINA, dcera / LIBUŠE DRÁBKOVÁ

Syrodojev / MIROSLAV HRABĚTA

Komandant / VIKTOR KNOBLOCH

Zvuk: Karel Myšák mladší

Text sleduje: B. Vosáhlová

Úvod k novému jménu

V dosavadní bohaté tradici sovětských her na našich jevištích se jméno Andreje Makajonaka začalo objevovat teprve nedávno. Pro pochopení jeho svérázné tvorby z hlediska vztahu tématu a žánru, není neužitečná autorova biografie. Andrej Makajonak (používáme tohoto znění jeho jména shodně se Slovníkem spisovatelů SSSR a publikací Divadelního ústavu Současné sovětské drama nikolí v ruském

znění jména Makajenok, jak můžeme číst na knize vydané Dilií) je Bělorus. Narodil se roku 1920 v Borchavu na Homelsku. Velká vlastenecká válka změnila podstatně život tohoto dramatika, původním povoláním kulturně výchovného pracovníka.

Po těžkém zranění na frontě působil po dobu obsazení Běloruska v Gruzii jako učitel. Po návratu domů prošel komsomolskou a stranicovou prací, vystudoval stranicovou školu. Byl pověřen vedením satirického časopisu Vožyk. Zde se zformuloval jeho těsný vztah ke komediálnímu žánru, který je charakteristickým rysem celé Makajonakovy tvorby. Hlavním tématem jeho her je především současný život se všemi přednostmi i charakterovými nedostatky lidí. K nám byla nejdříve přeložena komedie Promiňte, prosím, která dostala od překladatele nový, poutavější název Kameny v játrech (1954). Z rozsáhlé tvorby se v SSSR hodně hrála hra Život vymáhá a hrdinské drama Na úsvitu. Výčet jeho her doplňují tituly Před setkáním, Ljavoniška na oběžné dráze a Tabletky pod jazyk. Dramaticky nejucelenější a myšlenkově nejhlubší je hra Oslyšený apoštol (1971), ukazující složité postavení mladého člověka v rozvrácených lidských vztazích. Uvedení této hry ve Večerním divadle v Brně plně prokázalo hodnotu autora a naznačilo, že se s jeho dílem budeme častěji setkávat v dramaturgii našich divadel.

Hru Tribunál poprvé v Československu hrál sovětský vojenský soubor na Festivalu ruských a sovětských her ve Svitavách. Brzy se hra dostala i na profesionální scénu (Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích). Hra má publicistický charakter i zaměření, proto ji tak často hrají sovětské amatérské soubory. Složitá je v tom, že závažné téma je podtrženo mísením komického a tragického. Autor ukázal, jak nadsazená situace, někdy až drasticky, je důsledkem převrácených hodnot a událostí jaké zákonitě přinesla válka. Pod každým jednáním

postav, za každou situací je tu temný tón tragičnosti jako významový pendant ke komediálně vedenému příběhu. Každopádně je text především prověrkou hereckých schopností vyjádřit komplikovaný žánr hry.

Slovo o hře

Píše se rok 1975, jsme uprostřed převratných změn socialistické společnosti, nebývalý technický pokrok zvyšuje neustále životní úroveň, ale zvyšuje i tempo, které klade obrovské nároky na styl a řád. Máme sotva několik vteřin času, abychom se zastavili a ohlédlí do doby a událostí, kdy se začal formovat náš dnešek: Boj Sovětského svazu s obludou fašismu. Myšlenkový náboj, který dal vzniknout tragikomické hře běloruského autora A. Makajonaka byl natolik silný, že najde ještě mnoho souborů, kterým bude stát za to Tribunál hrát. Dramaturgii, která se víže k událostem před 33 lety, je rozhodně přínosem.

Může existovat jistě řada způsobů, jak tuto hru inscenovat — poděbradský pokus je jedním z mnoha.

Tak jak je hra komická i tragická zároveň, jsou i pohutky činů, jednání a rozhovorů míněny zpola vážně a naopak, při čemž může být motivace jen částečně správná. Pravidla hry pak zůstávají zcela konvenční.

V sovětské dramatické tvorbě zabývající se tematikou Velké vlastenecké války zaujímá hra ojedinělé místo. Humor a válka jsou dva pojmy, které jdou na papíře těžko k sobě. O to větší uznání patří autorovi z řad národa, který válku zaplatil milióny padlých.

O souboru

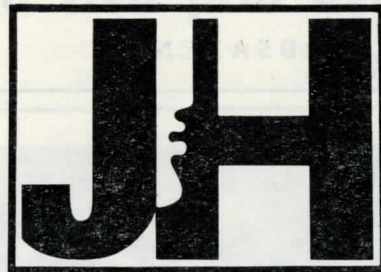
Podebradský ochotnický soubor Jiří patří k tradičním souborům (založen r. 1861) s úctyhodnou a hlavně houževnatou minulostí. Řada významných herců ve starém Jiříkově divadle hrála, řada své první kroky na jevišti spojila s ochotníky — za všechny jmenujme Leopolda Dostálovou.

Jako by nepřetržitá ochotnická činnost dědů zavazovala vnuky, (škoda, že vnukům je dnes kolem šedesátky), aby se zuby nehty drželi mnohdy shnilých prken, za okupace adaptovaného divadla Na kovárně (dříve kovárna a maštal). Byla to tedy především minulost, která ukovala pás, jenž nedovolil dezertovat ochotnickým pěšákům z boje. Jiné vysvětlení, jak je možné, že soubor přestál 114 let těžko nalézt. Soubor dokonce přežil diváckou tradici města. Tam, kde dříve byly nabitě divadelní sály a současníci hořeli nedočkavostí, jaké to milé překvapení jim herci — spoluobčané, připravili, — začíná éra nového naplnění smyslu ochotnické práce: obrana proti nudě a šedé lhostejnosti té části společnosti, která konzum světských statků povýšila na cíl života. Obrana ochotnické rodiny proti stojatým vodám pohodlnosti. Čili prevence. A neznám nic strašnějšího, než je nuda: v práci, ve společnosti, v rodině.

-jp-

Zhusta slyšíme, že představení amatérských divadel jsou na nízké duchovní a umělecké úrovni... Podle jiných tvrzení je naopak aspoň v části inscenací, vidět mnoho přirozeného talentu a u některých souborů velikou horlivost, aby se všichni zdokonalili. Ale podceňování amatérského divadla zdá se přesto tak rozšířené, že je nutno si klást otázku? Co kdyby úroveň amatérského divadla byla skutek tak nízká? Bylo by pak zcela nedůležité? Odpověď musí znít: Nikoli!

BERTOLT BRECHT

Divadélko Zámečnice
Obvodní dům pionýrů a mládeže Praha 5

Patronát: OV SČSP Náchod

A. S. Puškin

KAMENNÝ HOST

Drama

Režie:

BOHUMIL KRÍŽEK, člen Divadla E. F. Buriana

Hudba: MANUELL DE FALLA

Přeložil: OTOKAR FISCHER

SÁL KINA VE VELKÉM DŘEVÍČI
6. SRPNA 1975 — STŘEDA — 14.30 a 16.30 H.

OSOBY A OBSAZENÍ

Juan / VLADIMÍR BENEŠ

Leporello / MILAN LIŠKA

Don Carlos / ZDENĚK DAVID

Komtur i Mnich / ONDRA MACH

Laura / HELENA PIATKEVIČOVÁ

Anna / JARMILA NOVÁ

Hosté / JANA BERMANOVÁ,
ALENA LINHARTOVÁ

Výtvarná spolupráce: Jarmila Nová
Pohybová spolupráce: R. Gottlieblová
Technická spolupráce: V. Macenauer

... „na živu přál bych si zůstat“

Puškinovo, rozsahem nevelké, dramatické dílo je třeba chápat v jednotě s autorovými názory na společenskou funkci divadla. Ve studii *Moje poznámky o ruském divadle* (1819) Puškin spěje k poznání, že divadlo vzniklo v těsném spojení s lidovým prostředím, z něhož ho vytrhly vládnoucí třídy a přizpůsobily si ho svým ideologickým potřebám. Ruský divadelní klasicismus a jeho rozporné společenské postavení urychlil toto poznání. Středem Puškinova dramatického díla je Boris Godunov (vznikající na podkladě podrobného studia historické minulosti). V letech 1824–1830 vyzrálo drama, jehož základem je střetnutí historických sil, v jejichž průsečíku stane car Boris, tragický v tom, že na jedné straně odmítá práva bojarských rodů, na druhé straně nechápe a neuznává práva lidu v širokých souvislostech.

Lid jako reálná historická síla tu stanul na jevišti, aby dospěl k dějinnému poznání své společenské funkce. Hra, která je uměleckým naplněním Puškinova teoretického poznání o funkci divadla, nemohla svou úlohu na divadle splnit. V roce 1830 došlo k vydání textu s cenzurními škrty, na jeviště se dostaly jen jednotlivé scény a ještě v roce 1870 uvedlo Mariinské divadlo jen 16 scén z celé dramatické kompozice. Je dostatečně znám Puškinův vztah ke Shakespeareovi. Často se vykládá zúženě jako ovlivnění širokým tematickým záběrem Shakespeareova díla a přesnou kompoziční výstavbou a vedou se z tohoto hlediska, jistě oprávněně, paralely mezi Borisem Godunovem a tragédiemi velkého Angličana. Hlavním spojovacím prvkem je však souhlasný názor na společenskou funkci divadla a z něj logicky vyplývající pojetí tragédie. Nikoli osud, trestající ruka nebes, jak vidí svou tragédii Godunov, ale nepochopení zápasu dějinných sil nebo nemožnost překonat daný stav věci vede k tragédii či tragické velikosti hrdiny. Umělecky to vyjadřuje Puškin právě v Kamenném hostu, právě z tohoto pohledu nově transformované donjuanovské látky. Hrdina tu vyvstal jako člověk hějící život, s jeho nefalšovaným štěstím a prožitkem. Konec Dona Juana tkví v nemožnosti naplnit vlastní ideál, za kterým jde. Skupina tak zvaných Malých tragédií (Skoupý rytíř, Mozart a Salieri, Hodo- kvas v době moru a jiné), ke kterým Kamenný host patří, vznikala v roce 1830 a byla určena pro benefiční představení. Jsou syntézou básnické obraznosti A. S. Puškina a jeho pojetí divadla jako lidové společenské síly. Jejich význam není jen historický v tom, že daly ruskému divadlu úkoly, které mělo splnit až v budoucnu. Zůstanou pro světové umění dokladem spojení společensky pokrokové myšlenky s uměleckým obrazem v pevný nedělitelný celek. Tragédie Dona Juana, jak ji zobrazil Puškin, umělecky lákala hloubkou svého přítakání životu a jeho lidské kráse. Tak

se s ní setkal v dramatickém kroužku Společnosti pro literaturu a umění K. S. Stanislavskij nebo v Moskevském uměleckém divadle V. I. Kačalov. Taková zůstane i dnešku, pro který není básník Puškin jen historickou kapitolou.

Slovo o hře

Malá dramata A. S. Puškina tvoří významnou část autorovy dramatické tvorby.

Zdánlivě se zabývají pouze tragédií vášní, především lásky, a mohlo by se tedy na první pohled zdát, že se Puškin dostává v dramatu o něco zpět. Ve skutečnosti však autor důsledně udržuje krok s vývojem soudobého evropského dramatu, je si plně vědom toho, že je nutné hledat novou cestu — tehdy na rozhraní upadajícího klasicismu a zvolna se upevňujícího romantismu. Tuto jeho snahu ocenil kritik V. G. Bělskij, který v malých dramatech odhalil pod povrchem tragických vášní tragédii myšlenky a vyzdvihl to, že podstatu tvoří právě idea, tragédie osudu a smrti, lidské bezmocnosti proti osudové souhře náhod. Vášeň je pouhým prostředkem zobrazení těchto skutečností. To vše platí i pro drama Kamenný host.

Postava Dona Juana byla mnohokrát literárně zpracována a nesčíslněkrát inscenována. Hledaly se nové a nové cesty ve výkladu tohoto ne jednoznačného charakteru. Faktem je, že Don Juan je vždy obrazem doby a její společnosti, ve které byl nově ztvárněn. A tak také každý nově oživený Juan na jevištích divadel má trochu jinou podobu. Obráží názory, způsob myšlení, způsob pochopení jeho nestárnoucího problému.

Nás na Juanovi zaujala jeho nezdolnost, odvaha, jeho radost ze života. Tak je nám, mladým lidem, blízký. Nechápeme ho jako postavu jednoznačně zápornou. Vždyť hledá štěstí, po celý svůj krátký život se nevzdává naděje, že najde svou lásku, své šťastné naplnění. Odsuzujeme však způsob, jakým jde za svou touhou, za svou představou. V jeho stopách zůstávají mrtví, zklamání, nešťastní. Jedním z povahových rysů Dona Juana je i krutost, bezohlednost k těm, kteří mu stojí v cestě. Snad právě proto svoje štěstí nenalézá. Umírá s láskou na dosah ruky. Byl by znovu poznal zklamání, nebo došel k vytouženému cíli? V postavě komtura je ztělesněn osud, který trestá zlo, vše končí i začíná.

Komtureova ruka, podaná divákům, symbolizuje aktuálnost „juanství“ i pro dnešní dobu. Se vši jeho krutostí, schopností zraňovat, ubližovat, klamat, být ve jménu lásky, krásy a štěstí. I v našich dnech potkáváme Juany, provázené Leporelly, Carlosy, Laurami i Annami. Střetávají se na cestách lásky, nenávisti, štěstí i hoře.

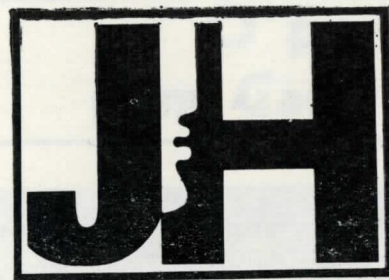
JITKA ŠEBKOVÁ,
členka souboru Divadélka Zámečnice

Slovo o souboru

Divadélko Zámečnice bylo založeno v roce 1971 při Obvodním Domu pionýrů a mládeže v Praze 5, nad Zámečnicí, č. 36. Vedoucím souboru se stal Bohumil Křížek, člen Divadla E. F. Buriana.

Soubor je složen ze studentů, učňů a dělníků ve stáří od 16—20 let. Za dobu svého působení dosáhlo Divadélko značných úspěchů. V roce 1972—1973 se uvedlo na celopražské přehlídce mládežnických souborů scénickým provedením básně K. J. Erbena Svatební košile, v roce 1973—1974 nastudovalo k výročí bitvy o Leninograd aktovku K. Paustovského Leninská noc a literární pásmo členky souboru Jitky Šebkové Jdu vstříc životu, s kterým se zúčastnilo celoroční přehlídky Šrámkův Písek.

V této sezóně uvedlo Divadélko k třicátému výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou hru A. S. Puškina Kamenný host, se kterou se přihlásilo k soutěži na Jiráskův Hronov.

Divadelní soubor ZK ROH PAL Magneton
Kroměříž

Patronát: Tepna 08 Hronov
Tepna 10 Hronov

Bertolt Brecht

PUŠKY PANÍ CARRAROVÉ

Hra o jednom dějství

Přeložila: Jarmila Haasová-Nečasová

Režie:

ALOIS HAJDA, režisér Divadla pracujících
Gottwaldov

Scéna: JOSEF PULEC

JIRÁSKOVO DIVADLO — 7. SRPNA 1975
ČTVRTEK — 16.00 a 19.30 HODIN

OSOBY A OBSAZENÍ

Tereza Carrarová, rybářova žena /
LUDMILA ČÁPKOVÁ
nositelka Zlatého odznaku J. K. Tyla
José, její mladší syn / JAN MAZÁK
Dělník Pedro Jaquéras, bratr Terezy Carrarové
/ LUDVÍK TVARŮŽEK,
nositel Zlatého odznaku J. K. Tyla
Manuela / LENKA VAŠKOVÁ
Padre / GUSTAV HRABAL
Stará paní Perezová / SAŠA OBSTOVÁ
Juan / JAROSLAV FUSEK
Generálův hlas / JOSEF KARLÍK,
člen Mahenovy činohry Brno j. h.
První rybář / JUDr. DUŠAN PŠENKO
Druhý rybář / MIREK VEČERKA
Paolo / OTA VÍZDAL
Ženy / VĚRA HEJHALOVÁ,
MARIE HORÁKOVÁ, MARIE VALACHOVÁ
Děti / OTAKAR VÍZDAL ml.,
LUDVÍK TVARŮŽEK ml.
Prolog / LADISLAV MAZÁK

Asistent režie a vedoucí představení:

Květoslav Vančura

Rekvizity a inspicie: Stanislav Juhaňák

Kostýmy: Ludmila Čápková

Světla: Oldřich Rajsкуп

Stavba scény: Josef Večerka s kolektivem

Zvuk: Gustav Hrabal ml.

Text sleduje: Jiřina Večerková

O puškách paní Carrarové

Vypuknutí španělské občanské války v roce 1936 je s odstupem let stále zřetelněji i klíčovou událostí evropského a světového umění. Tvář fašismu a nacismu ční náhle nad lidstvem s bezostyšnou ukrutností. Umělci všech odvětví postřehují citlivě toto avizo a usilují svým dílem i znásobenou veřejnou činností nějak pomoci: varovat před bližícím se zlem, ukázat, že východisko není v neutralitě „nevměšování“ nebo v slepém pacifismu. Zatímco čeští básníci reagovali na španělskou hrozbu velmi rychle desítkami básní velké intenzity a útočné imaginace, zatímco Picasso a jiní malíři burcovali rozryvnými obrazy, napsal Bertolt Brecht, německý dramatik a básník žijící od roku 1933 v exilu, jednoaktovou hru Pušky Paní Carrarové. Její první verze — ještě pod titulem Generálové nad Bilbaem vznikla v březnu 1937,

poslední verze v červnu téhož roku. Premiéra se uskutečnila 16. října 1937 v Paříži v provedení německého emigrantského souboru. Autorka žena, herečka Helena Weigelová, hrála titulní roli.

Hra, na níž s Brechtem spolupracovala Margareta Steffinová, je opatřena poznámkou, že vznikla na základě nápadu irského dramatika J. M. Synge, přesněji: podle ideje jeho hry Jezdci k moři (Riders to the Sea, 1904) — hra je známa i z raného českého překladu. Víme-li, že Brecht někdy neuváděl ani předlohy z nichž čerpal velmi vydatně, je tento výslovný odkaz na Synge poněkud paradoxní: souvislost je tu totiž více než nepatrná. Motiv matky, která nechce pustit posledního syna do nebezpečné situace, není nijak výjimečný. Synge přispěl Brechtovi nejspíš jen tak zvanou atmosférou: vstupují ženy a němě se rozestoupí podél stěn, aby uvolnily místo pro mrtvého přinášného na plachtě. V puškách paní Carrarové se o tomto výjevu jednou vypráví, a to v souvislosti se smrtí muže paní Carrarové, po druhé se v závěru odehrává přímo, když matce přinášejí tělo syna Juana. Brecht, odevždy vášnivý čtenář novin a posluchač rozhlasu, byl — zdá se — mnohem spíše inspirován sledováním situace ve válkou rozpolceném Španělsku, událostmi kolem blokády Bilbaa a hrdinstvím dělníků, kteří hájili španělskou revoluci před generálskými hrdlořezy. Autor, který v té době už vydatně rozpracoval své experimentální zásady t. zv. epického divadla a souběžně psal montáž o 24 scénách Strach a bída Třetí říše, odvrhl u Pušek paní Carrarové svou pokusnickou vášně a zvolil prostředky běžnější a obecně přijatelnější. Diktovala to vůle bezprostředně politicky zasáhnout.

Brecht nedůvěřující poněkud tak zvané vcitovací (aristotelské) dramaturgii, podle jejíž zásad tuto hru napsal, doporučoval, aby se rám-

covala nebo doplnila dokumentárním filmem o španělských událostech nebo politickou přednáškou. Pro švédské uvedení hry napsal dokonce prolog a epilog, umístěné do jihofrancouzského koncentračního tábora v Perpignanu, kde byli internováni uprchlíci z republikánského Španělska. Bratr paní Carrarové rozmlouvá v prologu se strážným, který hájí bezúčelnost jakéhokoliv boje a dokazuje svou „tézi“ na osudu Československa v roce 1938! Bratr vidí chybu v dlouhém váhání s odpovědí na otázku „Nač bojovat?“ a demonstrovuje to na příkladě své sestry a jejího nejmladšího syna, kteří sedí opodál. Naše úprava použila jednoho motivku z tohoto vcelku neznámého prologu, spojila jej však se scénickou poznámkou ke hře a důraz pak položila na úvodní montáž Brechtových veršů o divadle z doby napsání hry, veršů, které navíc byly většinou míněny jako přímé instruktivní promluvy k amatérským dělnickým souborům. Zdá se nám, že takovýto vstup do hry, takového „uvedení“ je dnes životnější nežli například doporučený film — tím spíše, že je to rámec autenticky brechtovský.

(Převzato z článku Aloise Hajdy v programu k inscenaci.)

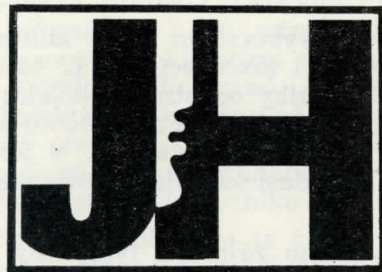
Slovo o souboru

Není třeba šířeji představovat soubor, který inscenacemi Čapkovy Matky, Hrubínovy Křišťálové noci nebo Ůrkényho Kočičí hry získal plnou pozornost publika Jiráskových Hronův. Ve vzpomenuých představeních lze také sledovat herecké tvůrčí zrání souboru, umělecky systematicky vedeného profesionálním režisérem Aloisem Hajdou. Právě ona dlouhodobost tvůrčí spolupráce s profesionálem, pedagogická záměrnost, nese

ovoce výchovy v stabilně kvalitních výsledcích. Profil dramaturgické práce souboru netvoří jen představení uváděná na Jiráskových Hronovech. Nastudovali zde v roce 1973 sovětskou komedii Braginského-Rjazanova Sůva, kterou hráli na národní přehlídce Festivalu ruských a sovětských her ve Svitavách. Součástí souborového závazku k 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou je nastudování pohádky pro děti jako jeden z mnoha bodů, směřujících k zvyšování společenské účinnosti amatérské práce v místě působení kolektivu. Kroměříž je město se starou kulturní tradicí, divadelní, hudební a výtvarnou; závod PAL MAGNETON představuje největší složku ekonomického profilu celého okresu; současný kulturní život a postavení amatérského souboru v něm je pro ideový a společenský dosah příkladem číslo jedna. A právě ze spojení jasného společenského záměru a odborné kvality může vyrůst tvůrčí síla současných inscenací.

Malá dělnická divadla osvětlují překvapivě často velké prostory pravdy o spleťtých a nepřehledných vztazích mezi lidmi našeho století. Odkud vznikají války, kdo je rozdmýchává a kdo je platí, jakou zhoubu přináší útlak vykonávaný lidmi na lidech, kam směřuje úsilí mnohých, odkud pochází snadný život ne mnohých, jaké učení je komu prospěšné, jaké skutky komu škodí, to ukazují malá, chudá dělnická divadla. Mluvím nejenom o hrách, mluvím o těch, kteří je nejlépe a s největším zájmem hrají.

BERTOLT BRECHT

Patronát: STAVOSTROJ Nové Město nad Metují
JZD Jasenná

LIDOVÉ DIVADLO

VYBORSK

Leningradská oblast

SOVĚTSKÝ SVAZ

JIRÁSKOVO DIVADLO — 8. SRPNA 1975
PÁTEK — 16.00 a 19.30 HODIN

MALÝ PORTRÉT SOVĚTSKÉHO SOUBORU

V roce 1948 při vyborském Domě kultury začal svou existenci inscenací hry L. Maljutina Staří přátelé nevelký ochotnický kolektiv, vedený I. N. Ustinovem. Za čtvrt století soubor prošel složitým tvůrčím vývojem. V jeho repertoáru byla i klasická díla, i sovětské současné hry.

Atmosféra velkého zájmu a tvořivosti, která vládla v divadle, pomáhala každému členu kolektivu plně projevit jeho umělecko-tvůrčí schopnosti, vytvářet zajímavé a plnokrevné obrazy v inscenacích jako byly: M. Gorkého Poslední, V. Rozova Člověk hledá radost, A. P. Čechova Strýček Váňa, A. Kornejčuka Chirurg Platon Krečet, M. J. Lermontova Maškaráda, A. Arbuzova Táňa a Můj ubohý Marat, J. Germana Věc, které sloužíš, a J. Švarce Obyčejný zázrak.

V roce 1958 získal soubor vyborského Domu kultury čestný název Lidové divadlo. Dnes pracuje v souboru 40 lidí, mnoho mládeže. Jsou to dělníci, inženýři, lékaři a studenti učilišť. Divadlo s velkým úspěchem hostovalo na cestinách. Ve vzdálených místech diváci s netrpělivostí očekávali inscenaci Irkutské historie Alexeje Arbuzova.

Na druhé všeruské přehlídce Lidových divadel v roce 1965 hrálo Lidové divadlo na scéně Kremelského divadla v Moskvě Štěnici V. Majakovského. Za tuto inscenaci získalo divadlo titul Laureáta Všeruské přehlídky.

V roce 1971 přišel do vedení divadla mladý režisér B. P. Furne, který již před tím vystupoval osm let v souboru jako herec. Furne se ukázal jako tvůrce, zajímavý režisér i dobrý organizátor. První inscenaci, kterou nastudoval byli Braginského-Rjazanova Kolegové. In-

scenace byla oceněna Diplomem I. stupně na přehlídce Lidových divadel Leningradského kraje.

Mezní inscenací v dějinách souboru byla hra moldavského autora I. Druceho Ptáci našeho mládí, připravená k 50. výročí vzniku SSSR. V těžké soutěži s Lidovými divadly severozápadní RSFSR (Kaliningrad, Pskov, Novgorod atd.) kolektiv získal čestný název Laureáta všeruské přehlídky vesnické lidové umělecké tvořivosti, na oblastní přehlídce v Kaliningradu při příležitosti 50 let vzniku SSSR.

Souboru byla prokázána ta čest, že mohl zastupovat Leningradský kraj na přehlídce v Moskvě, kde byla tatáž inscenace vysoce oceněna. Soubor žije intenzivním, plným životem. V současné době jsou na repertoáru souboru takové hry jako od A. Movzona Všechno jeden život, A. Arbuzova Náš milý starý dům, Braginského-Rjazanova Kolegové, M. Roščina Starý nový rok, které všechny režíroval B. P. Furne. Poslední premiérou byla inscenace Moliérova Tartuffa. Toto představení potvrdilo profesionální zralost a vysoké interpretační mistrovství souboru. V Lidovém divadle probíhá zároveň systematická studijní práce. Probíhají lekce o tanci a pohybu, technice hereckého projevu a další. To vše pomohlo úspěšně uvést Tartuffa.

V průběhu mnoha let spojuje tvůrčí družba soubor s Leningradským akademickým divadlem komedie, zejména s N. I. Šapovalovem, který v těsné spolupráci s režisérem Furne, ovlivňuje všechny inscenace divadla. V souboru existuje dobrá tradice konat jednou ročně Divadelní týden pro občany města a okresu.

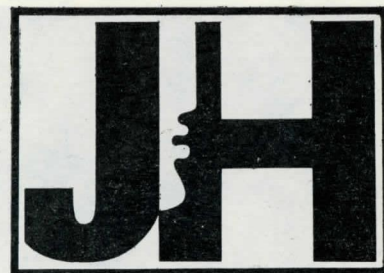
Kolektiv souboru koná velkou kulturně výchovnou práci. Zajišťuje se svými inscenacemi do vzdálených klubů a domů kultury v celém Leningradském kraji.

Kolektiv Lidového divadla ve Vyborsku — je kolektiv tvůrčí, životný, rozvíjející se, který zvládá významné tvůrčí úkoly.

OSOBY A OBSAZENÍ

Prvá žena / OLGA ZELKOVÁ
Druhá žena / EMÍLIA ZÁLESKÁ
Vajnonen, námořník, Fin,
komunista / LADISLAV KUNST
Rapavý / LADISLAV ŠVEC
Alexej, námořník 1. třídy
Baltického loďstva / VILIAM HODOŇ
KAROL ROSINA
Vůdce / JOSEF BELKOVIČ
Komisařka vyslaná stranu
k Baltickému loďstvu / EMÍLIA ČIBENKOVÁ
DARINA BARTOŠOVÁ
Velitel loďe, bývalý důstojník námořnictva
z povolání / ALEXEJ ČIBENKA
Starý námořník / ŠTEFAN MAKO
Sípavý / ŠTEFAN CENGEL
Bocman / ANTON JAGELKA
Stará žena / ANNA VETEŠKOVÁ
Vysoký námořník / KAROL JURÍK
První důstojník vracející se do vlasti /
LEO MAJTÁN
Druhý důstojník / MILAN GABRIŠ
Náčelník zálohy anarchistů /
JOSEF TONHAUZER
Odesan / VLADO GABČO
Důstojník nepřátelské armády /
MARIÁN HRUŠKA
Vojenský kněz / GABRIEL CHOVAN
Námořníci / VIKTOR MAREČEK,
VIKTOR ŠTOLL, JOSEF REPÁČ,
MATUŠ ŽEMLA, JÁN BEDNÁR,
ANTON KAŠIČKA, MARCEL DROBNÝ

●
Světla: Josef Jastraban - Stano Kozáčík
Zvuky a film: Josef Racko, Ladislav Drobný
Představení vede: Vincent Záleský

Divadelní soubor MAKYTA,
nositel vyznamenání Za vynikající práci
a ceny Antonína Zápotockého
při Domě kultury ROH Púchov

Patronát: Rubena Náchod a JZD Police nad Metují

Vsevolod Višněvskij

OPTIMISTICKÁ TRAGÉDIE

Hra o třech dějstvích

Přeložil: Anton Kret

Režie: BEŇO MICHALSKÝ j. h.

Scéna a kostýmy:

JOSEF CILLER j. h.

Hudba: ERVÍN EISLER j. h.

JIRÁSKOVO DIVADLO — 9. SRPNA 1975
SOBOTA — 17.00 HODIN

Hvězda první velikosti

Životní osudy Vsevoloda Višněvského byly vždycky těsně spojeny s pohybem společenských sil po Říjnové revoluci. Višněvskij byl vpravdě vojákem revoluce; za občanské války bojoval s Rudým loďstvem na Kamě a Volze, byl politrukem baltského a černomořského loďstva, také byl kulometčíkem slavné První jízdny armády. Prakticky od 17 let bojoval se zbraní v ruce, aby praktické zkušenosti potom vtělil do odborných knih vojenských věd a válečných dějin. Vedle novinářské práce je tato odborná badatelská činnost hlavním pracovním oborem Višněvského. V roce 1930 zakládá LOKAF (Litěraturnoje objediněniije pisatel'ej Krasnoj Armii i Flota) — sdružení spisovatelů

spjatých zájmem o válečnou tematiku a otázky vojenské obrany SSSR. Umělecké nadání dovedlo Višněvského k potřebě vyjádřit smysl života, který tak bohatě žil, jinou formou. Autor vnímavý k podnětům sovětské divadelní avantgardy, zejména Vsevoloda Mejercholda, zvolil drama a film jako nejúčinnější a také masové prostředky. Spolu s Afinogenovem, Kornejčukem a Leonovem přistoupil k dílu, které se důsledně věnovalo vztahu jedince a rodící se nové společnosti, analyzovalo vliv změn ve společenských vztazích. Jeho díla vznikala v zápalu diskusí počátku třicátých let, kdy vystoupil do popředí požadavek typičnosti životní zkušenosti a širšího vědomí společenských souvislostí. Optimistická tragédie (1934) je zralým plodem tohoto úsilí. (První redakce hry je z roku 1933, druhá vznikla o rok později). Višněvskij programově hledal spojení dramatického díla s divákem na základě jednoty politického přístupu. Z dějin sovětského divadla víme, že na příklad při uvedení Višněvského hry Poslední bitva vzplála se objevila na scéně statistická čísla padlých námořníků při obraně země. Herec se přímo obrátil k divákům s otázkou: „Kdo je připraven stanout na místě padlých?“ A celé hlediště Mejercholdova divadla vždy povstalo. K divákům se přímo obrazení herci i v Optimistické tragédii. Shodou okolností se tato nejlepší Višněvského hra neobjevila v Mejercholdově divadle, pro které byla psána, ale v Komorním divadle A. J. Tairova. I tady vznikl umělecky bohatě vytvořený patos zápasu revolučních námořníků a vynikla ideová hloubka centrálního uměleckého obrazu smrti komisařky, jejíž činy jsou revolučním odkazem nám potomkům.

Optimistická tragédie dodnes září jako klenot socialistického umění a je vždycky závažnou tvůrčí inspirací a politicky angažovaným činem. Vzpomeňme jen u nás inscenaci Oldřicha Štibora v třicátých letech, Páskovo průkopnické provedení v prostoru mezi diváky v Hradci

Králové a v neposlední řadě i fakt, že Národní divadlo se již po druhé vrátilo k tomuto dílu. Optimistická tragédie zastínila další Višněvského dramata na příklad První jízdní a dobou poznamenaný Nezapomenutelný rok 1919. Protipólem divadelní tvorby jsou filmové scénáře především dnes už klasického filmu My z Kronštadu. Optimistická tragédie patří k těm nejlepším dílům vyslovujícím i smysl našeho socialistického dneška.

Slovo o souboru

V jubilejním roce 30. výročí osvobození naší vlati slaví 30 roků své plodné práce také divadelní soubor Makyta, nositel vyznamenání Za vynikající práci. Práce tohoto souboru, repertoár i umělecké výsledky jsou obrazem třiceti svobodných roků, roků budování naší vlasti.

Od skromných začátků v nevyhovujících podmínkách, které nám zanechala válka jako dědictví, až po dnešní krásný dům kultury a náročnou, politickovýchovnou činnost tohoto souboru. Svoje třicáté narozeniny oslaví soubor mimořádnou aktivitou a bohatou činností. Mezi závazky, které si při této příležitosti vytyčil je i nastudování náročné hry Vsevoloda Višněvského Optimistická tragédie, kterou soubor nacvičil a uvedl jako slavnostní premiéru v předvečer osvobození města Púchova a na počest 30 výročí osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou. Touto inscenací pozdraví soubor současně Mezinárodní den ženy. A tak další inscenace se připojí k dřívějším 70, které vidělo okolo 200 000 diváků v 70 městech a městečkách naší republiky. Bohatá a cílevědomá politickovýchovná a kulturní práce souboru byla po zásluze oceněna. K desítkám čestných uznání a diplomů a k vyznamenání „Za vynikající práci“, připojuje se další ocenění „Cena Antonína Zápotockého“, kterou rozhodlo udělit předsednictvo Ústřední rady odborů divadelnímu souboru Makyta za jeho činnost.

Pracovní program 45. Jiráskova Hronova

Pátek 1. srpna 1975 — 17.30 hodin
ZA SOCIALISTICKÝ JIRÁSKŮV HRONOV
(Fotografie Karla Mince z Jiráskových Hronovů)

Zahájení výstavy: s. Václav Vavroušek, ředitel KSS Hradec Králové.

Malý sál Jiráskova divadla (otevřeno půl hod. před představením).

Pátek 1. srpna 1975 — 21.00 hodin
OHEŇ PŘÁTELSTVÍ

Setkání návštěvníků Jiráskova Hronova, pořádá Kruh přátel Jiráskova Hronova.

Sobota 2. srpna 1975 — 15.30 hodin
Jiráskovy sady
PIETNÍ AKT U POMNÍKU ALOISE JIRÁSKA
Pietní položení věnců s kulturním programem pěveckého sboru Dalibor.

Sobota 2. srpna 1975 — 16.00 hodin
Jiráskovo divadlo
SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ 45. JH

Neděle 3. srpna 1975 — 10.00 hodin
ZK MAJ Hronov
DÍLO AL. JIRÁSKA V SSSR
Lektor: prof. G. I. Vostokovová, SSSR, člen ÚV Svazu sovětsko-československého přátelství.
Pondělí 4. srpna 1975 — 17.00 hodin
REVOLUČNÍ ODKAZ JIRÁSKOVÝCH SKALÁKŮ
ZK MAJ Hronov — lektor dr. J. Janáčková.

4., 5., 6. a 9. srpna 1975

DISKUSNÍ KLUBY

Začátek vždy od 9.00 hodin v budově ZDŠ.

- a) Klub pro metodiky OKS a členy okresních porot,
- b) Klub pro režiséry,
- c) Klub pro amatérské herce,
- d) Klub mladých — je pořádán ve spolupráci s ÚV SSM denně ve Velkém Dřevíči jako seminární akce pro vybrané mladé divadelníky.

Lektoři: Antonín Bašta, Malé divadlo České Budějovice, František Laurin, režisér Realistického divadla v Praze, Soňa Pavelková, LŠU Ostrov nad Ohří,

- e) Klub pro zahraniční návštěvníky.

7. srpna 1975 — volný den

Vlastivědné zájezdy do okolí Hronova, zajišťuje Kruh přátel Jiráskova Hronova.

Pátek 8. srpna 1975

SPOLEČENSKÁ ÚLOHA AMATÉRSKÉHO DIVADLA V SOCIALISTICKÉ ČSSR

Úvodní referát: Jiří Beneš, šéfredaktor Amatérské scény.

Diskusní příspěvky: Zástupci společenských organizací a zasloužilí kulturní pracovníci amatérského divadla.

Začátek v 10.00 hodin. ZK MAJ Hronov.

Sobota 9. srpna 1975 — 20.00 hodin

SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ 45. JH

Program:

Závěrečné hodnocení poroty.

Zakončení zástupcem MK ČSR nebo Vč KNV.
Rozdělení cen.

45. JIRÁSKŮV HRONOV — programová brožura — Vydal: Přípravný výbor 45. Jiráskova Hronova — Odpovědný redaktor: Václav Vavroušek — Redakce, články o autorech a jejich hrách, grafická úprava: Petr Průša — Obálka: Arnošt Wagner — Náklad: 1000 ks — Vytiskly: VČT provoz 13, Hronov — Cena: 4 Kčs.
